

АПАРАТ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Головне науково-експертне управління

01008, м.Київ-8, вул. М. Грушевського, 5, тел.:255-40-25, 255-45-01; факс: 255-41-86

До реєстр. № 2805 від 24.01.2020
Народні депутати України
Д. Гетманцев та інші

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо функціонування та обігу аграрних розписок»

У пояснювальній записці до проекту зазначається, що його метою є «вдосконалення законодавства про аграрні розписки, що дозволить підвищити простоту у користуванні, ефективність, надійність аграрних розписок, а також розширити сферу їх використання. Це в свою чергу сприятиме покращенню доступу агровиробників до виробничих ресурсів та фінансування».

У зв'язку з наведеним та виходячи з отриманого досвіду використання аграрних розписок, у проекті пропонується внести відповідні зміни до Господарського кодексу України, законів України «Про аграрні розписки» (далі – Закон), «Про цінні папери та фондовий ринок», «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень», «Про інститути спільного інвестування», «Про кредитні спілки» та «Про депозитарну систему України». У цих змінах пропонується нове визначення аграрних розписок (вони визначаються як боргові неемісійні цінні папери у формі електронного документу в Реєстрі аграрних розписок або в бездокументарній формі у вигляді облікових записів на рахунках в цінних паперах в системі депозитарного обліку цінних паперів); розширюється перелік суб'єктів, які можуть видавати аграрні розписки; оновлюються обов'язкові реквізити аграрних розписок тощо.

Головне управління, проаналізувавши проект, вважає за доцільне висловити щодо його змісту наступні зауваження та пропозиції.

1. У п. 3 ч. 1 нової редакції ст. 1 Закону пропонується визначити кредитора як власника аграрної розписки. Водночас, з метою уникнення загрози національній безпеці України вважаємо за потрібне визначити у проекті перелік осіб, які не можуть бути кредиторами за аграрними розписками. Зокрема, на нашу думку, до таких осіб можуть бути віднесені: 1) юридичні особи, які зареєстровані в офшорних зонах (згідно з переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України) з непрозорою структурою власності

(бенефіціарні власники яких не розкриті на 100 відсотків); 2) юридичні особи, в яких є частка держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором, а також і особи, які перебувають під контролем таких юридичних осіб; 3) юридичні особи, зареєстровані згідно із законодавством держав, включених FATF до списку держав, що не співпрацюють у сфері протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, а також юридичні особи, 50 і більше відсотків статутного капіталу яких належать прямо або опосередковано таким особам; 4) юридичні особи, інформація про бенефіціарних власників яких не розкрита в порушення вимог Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»; 5) фізичні та юридичні особи, стосовно яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України «Про санкції», а також пов'язані з ними особи¹.

2. У новій ч. 3, якою доповнюється ст. 2 Закону, на наш погляд, нечітко окреслені відносини між суб'єктами, що беруть участь в процесі видачі аграрних розписок. Зокрема, згідно з першим реченням цієї частини «аграрні розписки можуть видаватися *сільськогосподарськими кооперативами або фермерськими господарствами*, хоча б один з членів якого має у власності земельну ділянку сільськогосподарського призначення або право користування нею за умови нотаріально посвідченої згоди такого члена на видачу такої аграрної розписки». Проте у наступних реченнях цієї частини йдеться про майбутню сільськогосподарську продукцію *такого члена кооперативу або фермерського господарства* (друге речення), про відносини *застави з членами кооперативу або фермерського господарства* (третє речення). Це викликає сумнів у праві сільськогосподарських кооперативів чи фермерських господарств розпоряджатися майбутнім врожаєм або сільськогосподарською продукцією, які є предметами застави за аграрними розписками відповідно до нових редакцій ст. ст. 7 та 7¹ даного проекту, тобто видавати аграрні розписки взагалі.

У новому реченні, яким доповнюється ч. 4 вказаної статті Закону, не визначені наслідки порушення боржником за аграрною розпискою свого обов'язку повідомити кредитора про перехід права власності або права користування земельною ділянкою, сільськогосподарська продукція з якої є предметом застави за цією розпискою.

У новій ч. 7 ст. 2 Закону слід уточнити, які саме *інші особи разом з боржником* несуть солідарну відповідальність за аграрною розпискою. Зазначимо, що особи, які спільно видали аграрну розписку (ч. 2 цієї статті), несуть названу відповідальність як *боржники* за такою розпискою.

У новій ч. 9 ст. 2 Закону пропонується, щоб розрахунки за договірними зобов'язаннями могли проводитися із застосуванням аграрних розписок. При цьому передбачено, що «у разі видачі (передачі) аграрної розписки на

¹ - Вказаний перелік сформований на підставі відповідних положень ст. 8 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна».

розрахунок за договірним зобов'язанням припиняються зобов'язання боржника здійснити поставку сільськогосподарської продукції або сплатити грошові кошти за договором». Проте при використанні цього механізму слід звернути увагу, що згідно з ч. 1 ст. 601 Цивільного кодексу України зобов'язання припиняється зарахуванням зустрічних однорідних вимог, строк виконання яких настав, а також вимог, строк виконання яких не встановлений або визначений моментом пред'явлення вимоги.

3. Згідно з п. 14 нової редакції ч. 2 ст. 3 Закону обов'язковим реквізитом товарної аграрної розписки визначений маркетинговий період, який для інших видів сільськогосподарської продукції, крім рослинництва, дорівнює одному бюджетному (фінансовому) року (п. 2.7. ст. 2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України»). У зв'язку з цим слід врахувати, що, зокрема, процес промислового вирощування деяких сільськогосподарських тварин не має такого яскраво вираженого сезонного характеру, як вирощування сільськогосподарських культур, а тому строк дії відповідної аграрної розписки та застави може не обмежуватися одним маркетинговим періодом.

4. У проекті пропонується виключити із Закону ст. 4. Проте звертаємо увагу, що Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про стандартизацію» від 20.09.2019 № 124-IX до цієї статті внесені зміни, які наберуть чинності з 16.10.2022.

Крім цього, слід вказати, що у цих змінах визначається зміст терміну «якість сільськогосподарської продукції», який у цьому проекті розглядається у новій ч. 4 ст. 3 Закону.

5. У новій ст. 5¹, якою доповнюється Закон, не визначено, чи може внаслідок внесення змін до реквізитів індивідуалізована аграрна розписка стати стандартизованою, а стандартизована – індивідуалізованою.

6. Згідно з новою редакцією ч. 5 ст. 8 Закону кредитор у разі виявлення під час моніторингу порушень боржником технологічних процесів вирощування (переробки) продукції, яка є предметом застави за аграрною розпискою, має право самотійно або із залученням третіх осіб доростити майбутній врожай, завершити виробництво продуктів тваринного походження та/або завершити первинну переробку сільськогосподарської продукції, з дотриманням відповідних технологічних процесів. Причому витрати кредитора на таке дорощення (завершення виробництва, переробку) відшкодовуються боржником. Не заперечуючи проти цього, звертаємо увагу, що у проекті не передбачений моніторинг боржника за відповідною діяльністю кредитора, що може негативно позначитися на його правах.

У новій редакції ч. 6 ст. 8 Закону необхідно уточнити, до якої саме організації має право звернутися боржник у разі незгоди з вимогами кредитора, викладеними в акті про порушення технології виробництва (переробки) або якості предмета застави для вирішення відповідного спору з кредитором.

7. У ч. 3 нової редакції ст. 10 Закону визначається, що реєстраторами Реєстру аграрних розписок є особи, які вчиняють нотаріальні дії та набули статус реєстратора названого Реєстру. Проте у проекті не визначено, яким чином і в якому порядку особи, які вчиняють нотаріальні дії, отримують відповідний статус.

8. Згідно з новою ч. 14 ст. 12 Закону у випадку примусового стягнення за товарними аграрними розписками на користь кредитора-нерезидента передача йому права власності на предмет застави за товарною аграрною розпискою відбувається шляхом поміщення товарів у митний режим митного складу. Проте, на нашу думку, такий підхід не враховує того, що кредитор-нерезидент може прийняти рішення про продаж предмету застави на території України, а не про його вивезення за її межі.

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду в першому читанні законопроект може бути прийнятий за основу з наступним урахуванням висловлених зауважень та пропозицій.

Керівник Головного управління

С. Тихонюк

Вик.: Е. Вальковський

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач:ТИХОНЮК СВІТЛАНА АНДРІЇВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000733B420047F32C01
Дійсний до: 10.11.2020 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 16/3-2020/10386 від 16.03.2020

36531